

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Io. Freinsheimii Commentarii in libros svperstites Q. Cvrtii Rvfi

**Freinsheim, Johann
Curtius Rufus, Quintus**

[Argentorati], [circa 1639 oder später?]

Cap. 9

urn:nbn:de:bsz:31-103771

Compara auctores: videbis Cilluta ne vnus quidem dici itinere ab Oceano abfuisse; cum hæc ex descriptione Curtii, quatrivul circiter itinere abfuerit. Non vacat Arriani narrationem cum hac prolixius conferre, nec ostendere, quomodo ab eius mente, præsertim vbi de Leonnato loquitur, aberrarint interpretes. Monitus lector ipse dispiciat.

9, 9, 1. *CUPIDO INCESSIT*) Inconcianna structura, *vijendi, aduen- di, & mox, permittere.* Nisi alia desint (forte ista, *ut non vereretur sine regionis peris &c.*) ausim tentare, *ut flumini ign. c. s. &c. permittenti.* vel potius *peru. cupido vijendi Oc. ad. t. mundi, ingessit, sine reg. per. fl. ign. &c. pe. m'iere.* Acidalius. Potius credam excidisse nonnulla verba: aut fortassis vnum in fine sensus. Nam Mss. quidam omit- tunt *incessit.* quod sane vix tolerari etiam potest, eo igitur abiecto videatur leg. *peruicax cupido vijendi &c. permittere cogit, aut quid simile.*

9, 9, 4. *NE NATURAM*) Tacitus Agric. 33, 12. *In ipso terrarum ac naturæ sine.* Ad quæ Viridungus ita notat: *Ridiculum: quasi illuc usque tantum Na- tura: sed hæc sunt veterum hallucinationes, ne scientium terram esse conditam*
in Orbem

Vndique surgentem pariter pariterque cadentem.

Manil. Astronom. Leget, si lubet, multa huiusmodi ineptiarum & auisum delirationum apud Senecam patrem Sæc. I. Ipse etiam Alexander apud Curtium 299, 10, 24, quum iussu ingens, ne Naturam quidem longius posse procedere &c. Vide similia supra ad 7, 8, 12. verbo, Tanti nomen. Ex eodem fonte sunt & isthæc Taciti Agric. 12, 6. extrema & plana terrarum humili umbra non erigunt tenebras. Item Geom. 45, 2. illuc usque tan- tum natura. Liu. 28, 39, 14. Terrarum ultimus finis Oceanus.

9, 9, 8. *ALLIAM INSVLAM*) De qua supra ad 9, 8, 30. opinari fumus.

PAVLO LENTIVS) Apparet ita legendum esse, & quando Acida- lio quoque sic visum, restitui. Idem pro *curfus reuerberabatur* legit *c. referabatur*, quod ita locuti Plaut. Aſinar. 1, 3, 6.

Quam magis te in altum capessis, tam æstus te in portum refert. Seneca

Thyeste:

Sic incitatum remige & vento ratens

Æstus resistens remigi & vento refert. Ouid. Epist. Cydippes versu 41.

Ipsa velut nauis lactor, quam certus in altum

Propellit Boreas; æstus & vnda refert.

Nec dissimiliter Tacitus 2, 23, 4. *æstus eodem quo ventus ferebat.* Verum cum Mss. edi- tique omnes in illud consentiant, retinendum arbitror: præsertim si *cursum* hic capias, non nauis, sed fluminis; quod fugisse videtur Acidalius. *Curfus fluminis reuerbera- batur, ut mox seq. numero.* Hac notione apud Virg. Eclog. 8, 4.

suos requierunt flumina curfus.

9, 9, 9. *OCEANVS EXÆSTIVANS*) In litore Cambaie, inquit Conimbricenses in meteoris tract. 8. c. 4. & seq. *quæ est in faucibus Indi, mare binis horis triginta circiter leucas accessu obtegit: binis, totidem recessu detegit. Itaque tanta rapi- ditate agitur, ut homines ingruentem è pelago vndam vix curfus euadant. Ne vero incautos æstus arripiat, cymbali sonitu admonentur. Nec naues ibi possent commorari; nisi haberent lacunas ad eum usum defossas, in quibus mari abeunte consistunt.* Postremo nec eodem diei tempore ubique æstus incipit ac desinit: quandoquidem singulis diebus vna fere hora mare tardius ascendit. Querunt deinde naturæ interpretes, quæ sit res, quæ tantos maris æstus cieat. vbi alii mundum aiunt esse animal, & in Oceani profundis nares habere,

per

per quas emissa anima vel hausta, inflet maria, & resorbeat: alii arbitrantur sub Oceano, vel circa, quosdam genios versari, qui inuitent & recipiant mare: alii crediderunt à fluminibus ex altis montibus præcipitantibus, mare impelli: alii terræ situi aut motibus. [Galilæum in Syst. Copernicano vide.] alii Soli, alij aliis causis æstus adscribere. Sed tota prope sapientum & veterum, & recentium natio, rationes æstus Lunæ impressionibus assignant. Hanc sententiam etiam laudat & sequitur Conimbricensis Academia. Raderus. Vide etiam Aristot. in Problem. sect. 23. Meteor. lib. 2. summa. 1. Ptolem. 2, 12. Plutarch. de placitis Philosophorum. Senec. Natural. quæst. 2, 28. Plin. 2, 97. quosad 6, 4, 19. citauerat Raderus. Item Stuckium in periopl. mar. Erythr. 3, 14. Stevvechium ad Veget. 5, 12. & Rhelicanum in Cæs. bel. Gall. 3, 12. qui omnes vulgatam opinionem teneant.

9, 9, 10. *IGNOTA VULGO*) Imo ipsi Alexandro, nec in principe talium notitiam magnopere necessariam esse probat Alb. Gentil. de Legat. cap. 3. Utilem tamen interdum esse, si absque maioris momenti rerum iactura possit comparari, vel hoc exemplo claret.

9, 9, 12. *FESTINATIO TARDÆ*) L. iu. 22, 39, 13. *festinatio improsida est & cæca.* Quæ potro subijcit, iis similia sunt ista Taciti 2, 23, 2. *miles pauidus, & casuum maris ignarus, dum turbat nauas, vel intempestiue iuuat, officia prudentium contumpebat.* L. iu. 22, 19, 10. *ruentibus in nauas simul remigibus miliibusque, fugientium magis à terra, quam in pugnam euntium modo. Vix dum omnes conscenderant, quum alij resoluunt oras, aut ancoram vellunt: alij, ne quid teneat, ancoralia incidunt: rapinque omnia præpropere agendo, miliuum apparatu nautica ministeria impediuntur; trepidatione nauarum capere & aptare arma miles prohibetur.* Thucydidis 2, 16, 9. *Naves in angustum coactæ locum, à vento pariter & multitudine sua inter se quassatæ, tumultum præbuerunt. Nauis enim cum nauæ collidebatur, & à se inuicem contis detrudebantur, cum clamore & conuicio nauarum, dum pro se quisque ne sua nauis quassaretur, prohibere conatur, in quo strepitu & tumultu neque mandata gubernatorum, nec adhortantium voces audire poterant, neque remos in loco procelloso mouere, præsertim homines rei nauticæ imperiti.* Quibus in locis quid simile sit Curtiano, quid dissimile ipse percipies. Addam etiam elegantem locum Polybii 6, 42. *Semper enim pop. Atheniens. nauibus domino carentibus est similis: in quibus quoties aut propter metum hostium, aut ob senientis tempestatis periculum, rectoribus voluntas incessit in unum consentiendi, & gubernatori parendi; suo quisque officio eximie funguntur omnes: ubi vero resumptis animis rectores aspernari ceperint, & aliis alia autumantibus, sententiis inter se dissidere; tum enimvero quum pars navigationem cupiat persequi, pars instet acriter gubernatori ut naues aliquo eiciat; aliis rudentes explicitantibus, alijs manu etiam iniecta contrahere iubentibus, dum inter se rixantur euntis & seditionem mouent, tum procul spectantibus factum existit spectaculum; tum ipsis qui in eadem iactantur nauis, periculosissimus est hic status.*

HI DVM REMOS APTARI) Manifeste vitiosa: quæ traductio-
ne vnius verbi corrigimus in hunc modum: *hi dum considerent, remos aptari prohibebant.* Acidalius. Ex cuius mente sic etiam edidit Raderus.

9, 9, 20. *RECIPROCARE CEPIT MARE*) Adscribam insignem locum Arriani periopl. Erythr. 3, 15. *Iuxta Barygazam dorepente ipsum profundum, ac quedam continentis partes apparent sicca & arida, quæ paulo ante nauigabantur. Ipsa quoque flumina hoc vniuersi maria aestu atque inundatione reuerentissima sursum contra naturalem suam cursum feruntur ac rapiuntur. Quam sane ob causam v. qui sunt huius ignari, primumque ad emporium illud appellant, magno periculo in nauibus, vel subducendis, vel educendis consueverunt. Quoniam enim anchoræ propter inundationis nihil quicquam*

lib.9. cap.9. num.23.27. & c.10. n.2. Comment. in Curtium.

remittentis vim atque impetum nauibus retinendis minime pares esse possunt: idcirco ipse naues vi repentina in obliquum siue transuersum, rapido precipitque fluxu cursuque abrepta, atque ad paludes allise franguntur, minores vero evertuntur. Nonnullæ etiam ubi inundationis tempore ad fossas deflexerim, nisi statim traiciant, aestu subito implentur atque obruantur. Quod de fossis ait, intelliges ex his verbis eiusdem loci paulo supra: *Flectunt cursum statim ab ipso fluminis ostio per paludes nauibus illis ante commemoratis, deinde remulco eas trahunt per certas quasdam & ordinatas mansiones: & accedente quidem aestu solvunt, recedente autem, in portus quosdam & in Cythrinos se recipiunt. Sunt autem Cythrimi loca quedam fluminis profundiora.* Hinc forte intelligendus idem de expedit. Alex. 6, 3, 25. *ἔφυγον δὲ τὸν ποταμὸν εἰς διώρυγαν, in fossam quandam confugerunt.* Idem Indic. c. 4, 2. *fossa quinque stadiorum perducta, naues traduxerunt aestu marino accedente.* Sed cur accedente? Diuersæ videntur fuisse fossæ: aliæ in transuersam ripam aetæ portuum instar, vt ibi ab accedente aestu naues tutiores forent; aliæ in altum depressæ, vt eo recedente non defluerentur in sicco: de quibus & Conimbricenses supra ad 9, 9, 9. *Nec naues ibi possent commorari, nisi haberent lacunas ad eum usum defossas, in quibus mari abeunte, consistunt.* De eodem aestu quedam etiam excerpamus ex Plinio 13, 25. *Qui nauigare in Indor (lege Indo) Alexandri milites &c. tradidere &c. Eodem tractu insularum syluas operit aestus, quanquam altiorem platanis populisque altissimis. &c. Harum minores totas integit mare: maximarum cacumina extant, ad que naues religantur; & cum recessit aestus, ad radices.*

9, 9, 23. *PROCEDERENT*) Imo retrocederent: si de equitibus capis hæc, illud tamen rectum, si de classe & nauibus. Sed quia de his sequitur, illud ad equites videbatur referendum.

9, 9, 27. *PROCESSIT IN MARE*) Arrian. 6, 3, 28. *Ipse Indi annis ostia prætergressus in vasto pelago nauigauit, exploraturus (vt ipse quidem dicebat) an aliqua regio vicina mari apparet: meo vero iudicio præcipue, vt in Oceano qui ultra Indos est nauigasse diceretur.* Idem innuit Curtius, in quo sic scribo: *processit in mare, tandem voti sui compos: præsidibusque maris & locorum diis &c. distinctio eneruauerat sensum, nam illa voti sui compos cum sequentibus iungebantur.* Quod sæpe fit egregiorum sensuum insigni damno. Succurrit exemplum in Liiuo, quem auctorem quantum emendatiorem dare possem, saltem his notis aliud agendo correctæ loca fidem facient. Apud eum igitur 6, 15, 15. *scribe: Cur quod in sinu vestro est, excuti iubetis potius, quam ponitis; nisi aliqua fraus subest? Quo magis argui præstigiis iubetis vestras, eo plus vereor, ne abstuleritis obseruantibus etiam occultis.*

9, 10, 2. *VT PVTEOS FODERET*) Iustin. 12, 10, 7.

VRBES PLERASQUE) Et in his *vra* Barce nomine, vt Trogus scribit. Sabellius. Iustinum 12, 10, 6. vide. Forsitan & Xylenopolis Plin. 6, 23, 10. Cui forte hinc aliqua lux commodari possit. *Onesicriti & Nearchi nauigatio nec nomina habet mansionum, nec spatia. primumque Xylenopolis ab Alexandro condita, vnde ceperunt exordium, iuxta quod flumen, aut vbi fuerit, non satis explanatur. Credibile enim est fuisse iuxta Indum. nam inde cepit illorum nauigatio. Arrianus Indic. 4, 1. Primo itaque die quum è portu soluissent, per fluminem Indum ad amplum quendam aluicem appulerunt &c. Necessè igitur est, vt ad Indum sita fuerit Xylenopolis, & quidem trecenta circiter stadia à mari, hoc est in ipsa regione, vbi has vrbes conditas narrat Curtius. Interim nota mansionum spatia notari ab Arriano, quem id accepisse credibile est ex Nearchi & Onesicriti commentariis, in quibus tamen ea comparere negat Plinius. Sed ad Curtium reuertimur, quid est, quod ait *vrbes plerasque condidit.* An plerasque urbium quas vsquam condidit? nugæ, at earum que vnquam in ea regione fuerunt? quis ex his ver-*

bis